

Innst. S. nr. 151

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument nr. 8:29 (2006-2007)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen, Tord Lien, Børge Brende og Ivar Kristiansen om en energipolitisk handlingsplan

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen fremme sak om en energipolitisk handlingsplan, som omhandler forventet kraftforbruk og -produksjon i Norge, tilgangen på ulike energiteknologier og en helhetlig satsing på utvikling av nye energikilder."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Asmund Kristoffersen, Marianne Marthinsen, Eva M. Nielsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen og Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen, fra Høyre, Børge Brende og Ivar Kristiansen, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingunn Gjerstad, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Ola Borten Moe, og fra Venstre, lederen Gunnar Kvassheim, viser til at norsk energiforsyning har blitt mer sårbar for svikt i nedbøren enn tidligere. På 1990-tallet hadde Norge overskudd på kraft. I dag er det netto import i år med normal nedbør. Utsiktene til fortsatt forbruksvekst, og usikkerheten om at det i årene framover vil komme perioder

med nedbørssvikt, gjør det nødvendig å ha stor oppmerksomhet om forsyningssituasjonen.

Komiteen viser til at forslaget i Dokument nr. 8:29 (2006-2007) i stor grad dreier seg om generelle langsiktige utviklingstrekk i kraftbalansen. Det er imidlertid slik at disse i stor grad avhenger av utformingen av energipolitikk. Komiteen viser for øvrig til brev fra Olje- og energidepartementet av 6. februar 2007 som er vedlagt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at hovedtrekkene i Regjeringens energipolitiske handlingsplan framgår av Soria Moria-erklæringen. Regjeringen vil sikre en bedre kraftbalanse ved både å øke tilgangen til kraft og redusere forbruksveksten gjennom energisparetiltak. Regjeringens visjon er at Norge skal være en miljøvennlig energinasjon, og være ledende innenfor utviklingen av miljøvennlig produksjon og bruk av energi. Tilgangen på energi skal økes blant annet gjennom å satse på nye miljøvennlige energiformer, opprustning av vannkraft og miljøvennlig bruk av gass.

Flertallet viser til at Regjeringen har gjennomført en rekke tiltak for å oppnå bedre kraftbalanse. Fra 1. januar 2007 opprettet Regjeringen Grunnfond for fornybar energi og energieffektivisering på 10 mrd. kroner. Regjeringen vil foreslå å skyte inn ytterligere 10 mrd. kroner i 2009. Dette har gitt grunnlag for å sette et mål på 30 TWh økt fornybar energiproduksjon og energieffektivisering i 2016 i forhold til 2001.

I juli 2006 fikk Statoil anleggskonsesjon etter energiloven for et kraftvarmeverk med produksjon av ca. 350 MW varme og ca. 280 MW elektrisk kraft på Mongstad. Staten og Statoil inngikk i oktober en avtale om å etablere verdens største fullskala CO₂-rensaneanlegg ved dette anlegget, og det ble gitt utslippstillatelse med krav om CO₂-håndtering. Første trinn av CO₂-håndteringen skal være på plass samtidig med oppstart av

kraftvarmeverket i 2010. Renseanlegget skal være ferdigstilt innen utløpet av 2014.

Flertallet viser til at Regjeringen er i ferd med å foreta en evaluering av energiloven der en vil se på tiltak som kan sikre bedre utnyttelse og bruk av eksisterende produksjon, samt ny kraftproduksjon. Flertallet viser også til at Regjeringen vil sørge for et effektivt og sikkert overføringssystem for strøm med tilstrekkelig kapasitet over hele landet. Statnett er i gang med flere større nettinvesteringer både i Midt-Norge og i landet for øvrig, samt til utlandet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg at Regjeringen raskt etter at den tiltrådte varslet at den hadde som målsetting å oppnå balanse mellom forbruk og produksjon av elektrisk kraft i Norge. Disse medlemmer viser til at Regjeringen også ved flere anledninger senere har uttalt at den er opptatt av forsyningssikkerheten. Dessverre kan disse medlemmer konstatere at mens Regjeringen sier at den er opptatt av å bedre forsyningssikkerheten for elektrisk kraft, så fører den en politikk som går i motsatt retning.

Disse medlemmer vil her peke på følgende:

1. Regjeringen avsto i januar 2006 Statoils søknad om utslippstillatelse for et gasskraftverk på Tjeldbergodden uten krav om CO₂-håndtering. Regjeringen har ikke klarlagt hvordan CO₂-håndtering skal finansieres, og gasskraftverket har derfor blitt utsatt på ubestemt tid. Et gasskraftverk på Tjeldbergodden ville ha gitt et svært viktig bidrag til å forebygge en forsyningskrise for elektrisk kraft i Midt-Norge. Regjeringens avslag på Statoils søknad om utslippstillatelse på Tjeldbergodden kan derfor få alvorlige konsekvenser for kraftforsyningen i Midt-Norge de kommende årene.
2. Regjeringen har ikke klarlagt rammebetingelsene for et gasskraftverk på Skogn.
3. Regjeringen har varslet i Soria Moria-erklæringen at den vil verne Vefsna-vassdraget i Nordland mot kraftutbygging. En skånsom utbygging av dette vassdraget, slik prosjektet "Muligheter Helgeland" legger opp til, kunne ha gitt 1,5 TWh årlig produksjon miljøvennlig og fornybar kraftproduksjon.
4. Regjeringen valgte i februar 2006 å avbryte forhandlingene med Sverige om et felles norsk/svensk grønt sertifikatmarked. Det førte til at en rekke prosjekter innen småskala vannkraft og vindkraft ble lagt vekk. Regjeringens forslag til alternativ støtteordning for fornybar elektrisitet, som ble presentert i St.meld. nr. 11 (2006-2007), gir langt dårligere støtte til fornybar elektrisitetsproduksjon, og har så langt ikke vist seg å være tilstrekkelig til å utløse fornybar-prosjekter i særlig omfang. Regjeringens alternative støtteordning gir dårligere politiske rammebetingelser for ny fornybar elektrisitetsproduksjon enn de fleste av våre naboland har.
5. Regjeringen har varslet i Soria Moria-erklæringen at den vil innføre fylkesvise planer for utbygging av småskala vannkraft. Dette vil være en ytterli-

gere byråkratisering av saksbehandlingen for småskala vannkraft, og gjøre utbygging av småskala vannkraft dyrere og mer komplisert.

6. Regjeringen har ikke iverksatt tilstrekkelige tiltak for å redusere saksbehandlingstiden for nye vannkraftprosjekter. En saksbehandlingstid på flere år er i dag en av de viktigste flaskehalsene for utbygging av småkraftverk.

Disse medlemmer peker på at en energipolitisk handlingsplan vil synliggjøre behovet for ny kraftproduksjon de nærmeste årene. De konkrete energipolitiske beslutninger må forholde seg til en slik plan, slik at man unngår dagens situasjon hvor man sier man er opptatt av forsyningssikkerheten, samtidig som man tar politiske beslutninger som ytterligere svekker forsyningssikkerheten.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen har varslet at den vil fremme en sak for Stortinget med en gjennomgang av energiloven, og imøteser dette. Disse medlemmer peker imidlertid på at det hjelper lite med endringer i energiloven så lenge de konkrete energipolitiske beslutninger i enkeltsaker svekker forsyningssikkerheten.

Disse medlemmer peker på at en langsiktig energipolitisk plan med oversikt over energibehov og mulig produksjon vil ansueliggjøre sammenhengen mellom hvilke dimensjoner som trengs, i hvilket tidsperspektiv og til hvilke kostnader. IEAs World Energy Outlook 2006 illustrerer utfordringene enkeltnasjonen og verdenssamfunnet står overfor innen energiforsyningen.

En energipolitisk plan vil etter disse medlemmers mening kunne være et viktig redskap når de energipolitiske beslutninger skal treffes. En slik langsiktig tilnærming kan bedre gi energiselskap stabile vilkår å forholde seg til - ikke stadig skiftende rammevilkår for kraftutbygging etter som regjeringer skiftes ut. Samtidig vil folk føle en trygghet ved at man har en oversikt over det fremtidige energibehovet og ved at politikere tar ansvar for å sikre den fremtidige krafttilgangen til befolkningen. Derfor bør Norge etter disse medlemmers mening utarbeide en energipolitisk handlingsplan.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme sak om en energipolitisk handlingsplan som omhandler forventet kraftforbruk og -produksjon i Norge, tilgangen på ulike energiteknologier og en helhetlig satsing på utvikling av nye energikilder."

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener det er formålstjenlig med en samlet gjennomgang av energipolitikken i lys av de utfordringer vi står overfor når det gjelder klima, biologisk mangfold, kraftbalanse, forsyningssikkerhet og utviklingen i det internasjonale kraftmarked. En slik gjennomgang bør også inkludere de rammevilkår som gjelder lovgivning, avgifter og økonomiske insentiver.

Dette medlem viser til at Regjeringens energipolitikk framgår av Soria Moria-erklæringen, og at statsråden redegjør for Regjeringens tiltak i brev av 6. februar 2007 til komiteen. Dette medlem mener det er fordelaktig å se alle disse tiltakene i sammenheng, og erkjenner at tiltakene vil ha langsiktige konsekvenser. Utfordringene framover er av en slik karakter at de krever strategier og løsninger som er langsiktige. I denne forbindelse vil dette medlem peke på behovet for et politisk klimaforlik som kan påvirke innholdet i energipolitikken. En samlet gjennomgang av energipolitikken vil kunne åpne for slike helhetlige og langsiktige strategier. Det vil kunne gi større forutsigbarhet for aktørene i kraftbransjen, og gi større forsyningsikkerhet.

Dette medlem tror ikke en energipolitisk handlingsplan er tilstrekkelig svar på de utfordringer vi står overfor. Samtidig vil dette medlem henvise til Budsjett-innst. S. nr. 9 (2006-2007), der dette medlem argumenterte for en behandling av et "Rikets energitilstand" med jevne mellomrom. Dette medlem mener utviklingen etterpå bare har forsterket argumentene for en slik drøfting.

Komiteens medlem fra Venstre vil peke på at Norges energiforsyning er sårbar i tørrår. Dette medlem vil derfor peke på at det er viktig å gjøre seg mindre avhengig av vannkraft. Dette medlem mener at en ensidig satsing på forurensende gasskraftverk ikke er svaret, og vil peke på at økt produksjon av ny fornybar energi og energiomlegging vil gi store bidrag. Dette medlem vil trekke frem at det vil være viktig å utløse det store potensialet som ligger i energisparing. Dette medlem vil vise til at innføringen av nye byggforskrifter vil redusere energiforbruket med 25 pst. i nybygg. Følgelig er det også et betydelig sparepotensial i eksisterende bebyggelse. Dette medlem mener en økt satsing på energisparing kan redusere elektrisitetsforbruket.

Dette medlem vil også vise til Lavutslippsutvalgets utredning, NOU 2006:18 "Et klimavennlig Norge", hvor utvalget viser hvordan Norge kan bli et lavutslippssamfunn. Dette medlem vil påpeke at Lavutslippsutvalgets forslag innebærer at Norge går fra

å være nettoimportør til å være nettoeksportør av elektrisitet. Dette medlem stiller seg bak forslaget som er fremmet i dokumentet, men ser det som naturlig at dette inngår som en del av Regjeringens oppfølging av Lavutslippsutvalgets innstilling.

Dette medlem vil peke på at Norge trenger en helhetlig og stabil politikk innenfor energiforsyning, klimagassutslipp og biologisk mangfold. Dette medlem forventer derfor at Regjeringen kommer til Stortinget med en oppfølging av Lavutslippsutvalgets innstilling - for å få på plass et bredt klimapolitisk forlik. Dette medlem vil i den forbindelse vise til regjeringens Soria Moria-erklæring hvor det heter følgende:

"Regjeringen vil vedta en generasjonsmålsetning for reduksjon av norske klimautslipp i forbindelse med behandlingen av Lavutslippsutvalgets innstilling.

Regjeringen vil gjennomføre sektorvise klimahandlingsplaner, hvor det skal settes konkrete mål for hvor mye hver sektor skal bidra til at Norge når klimaforpliktelsene fra Kyoto."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Stortinget ber Regjeringen fremme sak om en energipolitisk handlingsplan som omhandler forventet kraftforbruk og -produksjon i Norge, tilgangen på ulike energiteknologier og en helhetlig satsing på utvikling av nye energikilder.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:29 (2006-2007) - om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen, Tord Lien, Børge Brende og Ivar Kristiansen om en energipolitisk handlingsplan - bifalles ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 20. mars 2007

Gunnar Kvassheim
leder

Ola Borten Moe
ordfører

Vedlegg

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 6. februar 2007

Dokument nr 8:29 (2006-2007) - Energipolitisk handlingsplan

Innledning

Jeg viser til Energi- og miljøkomiteens oversendelse av Dokument nr. 8:29 (2006-2007) forslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen, Tord Lien, Børge Brende og Ivar Kristiansen om en energipolitisk handlingsplan. Representantene fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme sak om en energipolitisk handlingsplan, som omhandler forventet kraftforbruk og -produksjon i Norge, tilgangen på ulike energiteknologier og en helhetlig satsing på utvikling av nye energikilder."

Utviklingen i den norske kraftbalansen

Norsk energiforsyning har blitt mer sårbar for svikt i nedbøren enn tidligere. Dette må sees i sammenheng med at Norge tidligere hadde et overskudd på kraft. Så lenge Norge hadde nettoeksport av kraft var det nokså uproblematisk å håndtere perioder med nedbørssvikt gjennom den etablerte overføringskapasiteten mot andre land, i tillegg til at en tappet ned på kraftmagasinene. I dag er det en netto import i år med normal nedbør.

Norsk energiforsyning er også mer sårbar for svikt i nedbøren enn energiforsyningen i de andre nordiske landene. Dette skyldes det høye elektrisitetsforbruk vi har i forhold til våre naboland og den dominerende rollen vannkraften har i norsk elektrisitetsproduksjon.

Sårbarheten i den norske energiforsyningen er i første rekke knyttet til situasjoner med svikt i tilsiget. Hvilke konsekvenser perioder med svikt i nedbøren får for kraftsystemet avhenger imidlertid av flere forhold. Blant annet vil det være avgjørende om tilsigssvikten rammer hele Norden eller bare Norge, størrelsen på tilsigssvikten og når i løpet av året den oppstår.

Utsiktene til fortsatt forbruksvekst, og vissheten om at det i årene framover vil komme perioder med nedbørssvikt, krever at stor fokus på håndteringen av tørrår. Det er viktig å arbeide for å unngå at slike situasjoner gir alvorlige negative konsekvenser for norsk økonomi.

Forslaget som fremmes av representantene dreier seg i stor grad om generelle langsiktige utviklingstrekk i kraftbalansen. Det er imidlertid slik at disse i stor grad avhenger av utformingen av energipolitikk. Jeg vil i denne sammenheng vise til mitt svar ifm Dokument nr. 8:59 (2005-2006).

Regjeringens energipolitiske handlingsplan

Hovedtrekkene i Regjeringens energipolitiske handlingsplan ble presenterte i Soria Moria-erklæringen. Det er et overordnet mål for Regjeringen å legge til

rette for en sikker og effektiv energiforsyning med akseptable priser til husholdninger og industri. Regjeringen har derfor gitt høy prioritet til arbeidet med å redusere sårbarheten i den norske kraftforsyningen.

Regjeringen vil legge til rette for *økt kraftproduksjon* ved en aktiv satsing på miljøvennlige energiformer. Regjeringens visjon er at Norge skal være en miljøvennlig energinasjon, og være ledende innenfor utviklingen av miljøvennlig produksjon og bruk av energi. Satsing på energieffektivisering, og på produksjon av varme og elektrisitet fra fornybare energikilder er sentrale elementer i denne politikken.

Norge har store muligheter til å utvikle en betydelig energiproduksjon fra nye fornybare energikilder. For å styrke utviklingen av miljøvennlig produksjon og mer effektiv bruk av energi er det grunnleggende å ha langsiktige og stabile rammebetingelser rundt arbeidet. Regjeringen bygger videre på og styrker satsingen gjennom Enova SF og Energifondet.

Regjeringen har fastsatt et samlet mål på 30 TWh økt fornybar energiproduksjon og energieffektivisering i 2016 i forhold til 2001. Det ble opprettet et *Grunnfond for fornybar energi og energieffektivisering* på 10 milliarder kroner fra 1. januar 2007. Regjeringen vil foreslå å skyte inn ytterligere 10 milliarder kroner i 2009. Avkastningen fra grunnfondet anslås å bli i størrelsesorden 440 millioner kroner fra 2008 og 880 millioner kroner fra 2010. Avkastningen fra grunnfondet vil komme i tillegg til påslaget på nettleien som finansierer Enovas virksomhet i dag.

Den økte rammen gir rom for å styrke satsingen på alle områder innen fornybar energi og energieffektivisering. Det skal etableres en egen støtteordning til infrastruktur for fjernvarme. Det vil også bli en styrket satsing rettet mot husholdninger og mot mer miljøvennlige oppvarmingsmetoder.

I tillegg innfører Regjeringen en støtteordning for fornybar elektrisitet. Støtteordningen ble presentert i St.meld. nr. 11 (2006-2007) Om støtteordningen for elektrisitetsproduksjon fra fornybare energikilder (fornybar elektrisitet). Kraft produsert av de første 3 MW installert effekt i nye vannkraftanlegg, opprustning av eksisterende vannkraft og all øvrig ny kraftproduksjon fra fornybare energikilder kommer inn under støtteordningen.

Siden 1991 og frem til i dag er det gitt konsesjon til ny vannkraft tilsvarende om lag 5 TWh i årlig produksjon. For tiden ligger det vannkraftprosjekter til behandling i NVE og departementet tilsvarende over 4 TWh i årlig produksjon, hvorav nesten 3 TWh knytter seg til mini-, mikro-, og småkraftprosjekter.

Det er for tiden stor interesse for utbygging av vindkraft i Norge. Vi har svært gode vindforhold mange steder langs kysten og vi har store arealer hvor det er mulig med utbygging.

Norge har videre et stort potensial for økt utnyttelse av nye fornybare energikilder, som vind, bioenergi, sol, bølge og tidevannskraft. Gjennom en satsing på energi-effektivisering og nye fornybare energikilder, kan Norge få et variert og miljøvennlig energisystem.

Det foreligger i dag flere planer for bygging av gasskraftverk i Norge. Fram til i dag er det gitt 6 energikonsesjoner for gasskraftverk; på Kårstø, Kollsnes, Skogn, Tjeldbergodden, Mongstad og Melkøya. Kraftvarmeverket på Melkøya er spesielt tilpasset energibehovet ved Snøhvitianlegget.

Naturkrafts gasskraftverk på Kårstø er under bygging. Det er forventet at gasskraftverket vil starte kraftproduksjonen høsten 2007.

Statoil fikk i juli 2006 anleggskonsesjon etter energiloven for et kraftvarmeverk med produksjon av ca. 350 MW varme og ca. 280 MW elektrisk kraft på Mongstad. Staten og Statoil inngikk i oktober en avtale om å etablere verdens største fullskala CO₂-rensianlegg ved det planlagte kraftvarmeverket på Mongstad. Rensianlegget skal stå klart innen utløpet av 2014. Første trinn av CO₂-håndteringen skal være på plass samtidig med oppstart av det planlagte kraftvarmeverket i 2010. Samtidig ga Miljøverndepartementet Statoil utslippstillatelse med krav om CO₂-håndtering.

Det er også søkt om konsesjon for gasskraftverk på i Hammerfest, Elnesvågen og Grenland. Disse er nå til

behandling i NVE. Ytterligere et prosjekt i BKK-området er forhåndsmeldt.

Energikonsesjon og utslippstillatelse er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig forutsetning for at det blir investert i ny gasskraftproduksjon. Selskapenes vurderinger av lønnsomheten vil avgjøre om investeringene blir gjennomført.

Regjeringen vil sørge for et *effektivt og sikkert overføringsystem* med tilstrekkelig kapasitet i hele landet. Det er Statnett som systemansvarlig nettselskap som har ansvar for en samfunnsøkonomisk drift og utvikling av det sentrale overføringsnettet. Statnett er i gang med flere større nettinvesteringer både i Midt-Norge og landet for øvrig, samt til utlandet. I 2008 vil en ny kabel til Nederland være etablert. Statnett har også ansvar for forsyningssikkerheten i landet ved å blant annet sikre momentan balanse mellom forbruk og produksjon.

Det er viktig at overføringssystemet utnyttes og utvikles effektivt, samt sikrer forsyningssikkerheten. NVEs regulering av nettselskapene gjennom blant annet inntektsrammereguleringen og KILE-ordningen skal gi selskapene økonomiske rammer og insentiver til å ivareta dette. Reguleringen skal legge til rette for at nødvendige reinvesteringer og vedlikeholdsarbeider foretas; blant annet ved at nettselskapenes inntekter reduseres med ikke levert energi (KILE-ordningen). Energimyndighetene følger tilsyn med nettvirksomheten.

